

JAARBOEK

VAN HET



EUROPEES

GENOOTSCHAP

VOOR


MUNT- EN

PENNINGKUNDE



20
22

INHOUDSTAFEL

Verantwoordelijken van het EGMP en afdelingen van het EGMP	I
Verslag van de AV van het  EGMP FV in Izegem (28/V/2022)	VI



Laurens AERNOUT	
Recyclage van kopergeld onder Leopold I en II	1
Jean-Luc DENGIS	
De denieren van Herstal van Hendrik I, hertog van Brabant	3
Jean ELSSEN	
De Mesopotamische 'wol- <i>mina</i> ' en de relaties met de gewichtseenheden in de Perzische Golf, de Indusvallei en Noord-Syrië	15
Arnaud GRISPEN & Laurens AERNOUT	
Gouden medailles van de Expo 58 – Een onbekende 'Manneken Pis'-variant (type 1A)	59
Jan MOENS	
De proefstukken op naam van Péligot (1872)	60
Rombout NIJSSEN	
Het gebruik van een zilveren gedenkpenning als betaalmiddel (1764)	66
Huguette TAYMANS	
Een plakiet met het standbeeld van Jacob van Artevelde	72
Domitilo TRISTÁN JOVER & Jan MOENS	
De muntschat van Westwoud (tweede helft 16 ^{de} eeuw)	81
LUC VAN EECKHOUDT	
Een overzicht van Augustijnse medailles	133
Johan VAN HEESCH	
Devotiepenningen en hun makers: Antwerpen, Hoboken en Adinkerke (17 ^{de} -18 ^{de} eeuw)	162
Ronald VAN UDEN	
De numismatiek van het beleg van Rijsel in 1708	184
LUC VANDAMME & Jan MOENS	
Een tot nog toe onbekende munt/proefslag van de Luxemburgse 1 frang type 'Maaister'	214

DE MESOPOTAMISCHE ‘WOL-MINA’ EN DE RELATIES MET DE GEWICHTSEENHEDEN IN DE PERZISCHE GOLF, DE INDUSVALLEI EN NOORD-SYRIË

Jean ELSSEN

IN HET EERSTE KWART van het 3^{de} millennium^[1] gebruikte het land van Sumer een gewichtseenheid^[2] die *ma-na*, *mina*, werd genoemd. Ze was gelijk aan 60 *sheqels*, en deze *sheqel* werd voornamelijk gebruikt om kostbare materialen en metalen te wegen. Rond 2500-2450 verscheen er een tweede mina om er wol mee te wegen. Dit artikel beschrijft de karakteristieken van deze specifieke mina en het naast elkaar bestaan ervan met de normale mina. Het bepaalt de theoretische massa en toont het eenvoudige verband aan tussen deze twee mina's, alsmede het verband met de gewichtseenheden gebruikt in Dilmun, de Indusvallei en Syrië.

Het naast elkaar bestaan van twee *mina*'s in Mesopotamië in het 3^{de} millennium

In het midden van het 3^{de} millennium bestonden de *sheqel* (Sumerisch *gin*, Akkadisch *shiq̄lu*) en de 60-shekel-mina^[3] al enkele eeuwen in het zuiden van Mesopotamië^[4]. Rond 2450 wordt in pre-Sargonische verslagen uit Girsu (Tello) melding gemaakt van het gebruik van twee mina's en twee soorten weegschalen voor het wegen van koper (*urudu*) enerzijds en wol (*mana siki-ba*) anderzijds^[5]. De documenten schrijven het gebruik voor van de 'juiste steen' (*na-si-sa*) of het 'hoge gewicht' (*zá-mah*), afhankelijk van de gewogen materialen^[6]. Het gebruik van twee verschillende mina's werd echter niet altijd strikt nageleefd. Zo vermeldt een eigentijds verslag van Girsu bronzen voorwerpen gewogen met het wolgewicht, terwijl een andere tekst uit Girsu het gebruik van de 'juiste steen'^[7] vermeldt om zilver en wol te wegen die een koopman naar Dilmun^[8] vervoerde.

In de Akkadische periode (ca. 2325-2100) had zilver (*kù-babbar*, soms *kù*; Akkadisch *kaspu*) koper vervangen als waardemeter en betaalmiddel^[9]. Kleiabletten zetten de waarde van wol om in sheqels of mina's zilver, en wol wordt soms gewogen met de gewone mina, de 'steen voor zilver' (*na-ku*), het 'zilvergewicht' of de zilvermina. Een Akkadische tekst uit Eshnunna betreffende een verkoop van land, gedateerd ca. 2230-2180, vermeldt dat wol werd gewogen met de mina voor het wegen van zilver in plaats van de mina die gebruikt werd voor het wegen van wol^[10].

Ten tijde van de 2^{de} dynastie van Lagash (ca. 2200-2100) wordt in een document uit de centrale archieven van Girsu, daterend uit de regeerperiode van Ur-Nin-girsu, melding gemaakt van het gebruik van de 'juiste steen' om wol te wegen^[11]. Iets later, aan het begin van de 3^{de} dynastie van Ur (ca. 2100-2000), vindt de scribent van een Girsu-tablet het nodig te specificeren dat wol wordt gewogen met het 'hoge gewicht', *zá-mah*^[12], waarmee wordt aangegeven dat wol zowel met het 'nor-

Bent u geïnteresseerd in het vervolg van dit artikel?

***Neem dan contact op met het EGMP
voor de aankoop van het Jaarboek 2022***